

DET KONGELIGE FORNYINGS-,
ADMINISTRASJONS- OG KIRKEDEPARTEMENT

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Deres referanse
10/1235-1 MAR

Vår referanse
201001957-/AKH

Dato
14.09.2010

DIFI-rapport om sentral valgenhet – høring

Vi viser til Kommunal- og regionaldepartementets (KRD) brev av 11.05.2010 om ovennevnte.

KRD ber om synspunkter både på *om* det bør opprettes en egen valgenhet, og *om* hvordan en slik enhet eventuelt bør organiseres. Difis rapport behandler hovedsakelig spørsmålet om *hvordan* en slik enhet kan organiseres, i mindre grad *om* den bør opprettes. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD) antar KRD vil vurdere spørsmålet om det reelle behovet for og ønsket om en slik enhet på en noe bredere basis enn hva Difis rapport gjør.

FAD overordnede syn er at hensynet til faglig uavhengighet isolert sett taler for å plassere en valgenhet utenfor departementet. Men dette må likevel veies opp mot de økonomiske og administrative konsekvensene en slik løsning vil ha. De eventuelle ulempene med å etablere en ny, liten egen enhet er antakelig større enn ulempene med departementsorganisering, all den tid tilliten til departementets arbeid på dette området er høy. Som et bidrag til å redusere ulempene ved eventuell organisering utenfor departementet, bør KRD derfor vurdere pragmatiske muligheter for å legge oppgaven til allerede eksisterende organer, for eksempel til fylkesmannen. Vi mener at oppgaven vil kunne utføres i et ordinært forvaltningsorgan uten at det kreves særskilt, regelfestet uavhengighet for det underliggende organet.

Postadresse
Postboks 8004 Dep
N-0030 OSLO

Kontoradresse
Akersg. 59

Telefon
22 24 90 90
Org no.
972 417 785

Administrasjonsavdelingen
Telefaks
22 24 27 14

Saksbehandler
Anne Kristine Hage
22 24 48 51

Forhold som taler for og mot å flytte oppgaven fra departementet

Særlig to forhold kan tale for å opprette en egen sentral valgenhet:

- *Oppnå en større avstand fra departementet for å sikre seg mot partiskhet*

Frie valg er blant de mest grunnleggende demokratiske verdiene i vårt samfunn. Det er derfor viktig at de avholdes på en måte som opprettholder og styrker tiltroen til valg som en av bærebjelkene i folkestyret.

Det reises sjelden kritiske spørsmål om partiskhet rundt avviklingen av norske valg, hverken fra folkevalgte organer, medier eller befolkningen i sin alminnelighet. Dette kan forklares ut fra at sentraladministrasjonen har høy grad av integritet og derfor nyter stor grad av tillit, også i spørsmål som gjelder valg. På denne bakgrunn synes en omorganisering av ansvars plasseringen for valg til et mer frittstående organ å være unødvendig.

Imidlertid må det heller ikke i framtiden kunne reises tvil om at valg gjennomføres på en troverdig måte. Isolert sett kan det å opprette en egen enhet utenfor departementet bidra til å sikre at valg gjennomføres mest mulig uavhengig av politisk styrte organer.

- *Avlaste departementet for oppgaver*

Gjennom årene har departementene endret seg i retning av i stadig større grad å bli faglige sekretariater. Dette er skjedd ved at mye av enkeltsaksbehandlingen er tatt ut av departementene og lagt til direktorater og andre virksomheter. En rekke av oppgavene knyttet til valg dreier seg om informasjon og utvikling, og ikke minst praktisk tilrettelegging for gjennomføring. Dette er oppgaver som naturlig kan høre hjemme i enheter utenfor departementet.

To forhold taler mot å skille ut oppgaven.

- *Pro-argumentene er mer prinsipielle enn basert på praksis.*

Arbeidsavlastningen for departementet vil være relativt beskjeden. Vi mener dessuten at Difis rapport legger for stor vekt på departementet som sekretariat for politisk ledelse når den, med denne begrunnelsen, tilrår å legge valgenheten utenfor departementet. FAD mener at en utskillelse av valgenheten fra departementet først og fremst må begrunnes ut fra ønsket om uavhengighet fra departementsinstruksjon, og i mindre grad ut fra å rendyrke rollen eller avlaste departementet for saksbehandlingsarbeid. Men så lenge det er stor grad av tillit til dagens løsning, og departementene tross alt ivaretar en rekke oppgaver av ulik karakter, bør ikke disse hensynene bety at en utskilling fra departementet skjer uavhengig av kostnader og ulemper med et slikt alternativ.

- *Egen enhet er dyrt og krevende*

Etablering av en egen enhet med ca. 15 årsverk vil kreve langt mer i oppfølgingen enn hvis dette gjøres i et departement, eventuelt som en oppgave hos en eksisterende etat.

De direkte og indirekte kostnadene, f.eks. til oppfølging/etatsstyring, vil bli høyere. Dette må veies mot fordelene, og FADs vurdering er at etablering av en *egen* enhet antakelig ikke er verd umaken, men eventuell flytting av oppgaven til et eksisterende forvaltningsorgan kan være et godt alternativ.

Behov for selvstendighet

Difi legger avgjørende vekt på behovet for selvstendighet ved å foreslå en løsning som avskjærer departementet for instruksjon. Dette gjøres blant annet ved å lovfeste enhetens ansvar og rolle, opprette klagenemnd og tilsette direktør på åremål uten mulighet for gjenoppnevning.

FAD er enig i at en slik organisering vil tilfredsstille behovet for selvstendighet. Vi mener imidlertid at behovet for en så sterk uavhengighet kan være overdrevet. FAD vil mene at en ordinær departements-/ direktoratsmodell innenfor rammen av mål- og resultatstyring vil kunne gi tilstrekkelig grad av selvstendighet.

Forslaget om en selvstendig klagenemnd følger logisk av framlegget om en egen sentral valgenhet. Det viktigste er at dette vil sikre nødvendig uavhengighet, men også avlaste departementet for enkeltsaksbehandling. FAD mener derfor at en egen klagenemnd kan være en naturlig løsning.

Samorganisering og samlokalisering

Rapporten tar avslutningsvis kort opp spørsmålet om samlokalisering med andre virksomheter. FAD mener dette er en sentral problemstilling som bør utredes grundigere enn hva Difis utredning legger opp til. I vurderingen av oppgavefordelingen mellom KRD og en ny sentral valgenhet er det lagt til grunn at flest mulig oppgaver bør overføres for å gi den nye enheten en størrelse som gir et visst grunnlag for et fagmiljø, kontinuitet og effektiv drift. Samlokalisering kan i denne sammenhengen bety en nærmere organisatorisk tilknytning til allerede eksisterende virksomhet. I den videre utredningen bør KRD legge vekt på å finne egnede partnere for samlokalisering.

I denne sammenhengen er det naturlig å vurdere om de oppgaver fylkesmannen i dag har knyttet til valg, kan overføres til en sentral valgenhet. Som det framgår i Difi-rapporten, vil en imidlertid da miste et mellomledd mellom den sentrale enheten og 430 kommuner. I den forbindelse pekes det i rapporten på fylkeskommunen som en mulig framtidig samarbeidspart for den sentrale valgenheten. FAD stiller spørsmål ved hvorvidt fylkeskommunen vil være det rette samarbeidsorganet knyttet til organisert opplæring. Overkommuneproblemstillingen må i så fall vurderes nøye.

Som det framgår av Difi-rapporten, kan oppgaver knyttet til regelverksforvaltning, myndighetsutøvelse, administrasjon, informasjon og veiledning, samt utvikling, herunder evaluering av valget, forsøksvirksomhet m.m. være aktuelt å legge til en sentral valgenhet. Det anslås at det til sammen er nødvendig med rundt 15 årsverk. I tillegg kommer behov for leie/kjøp av kapasitet til fellestjenester og

internadministrasjon. Gitt at KRD ønsker at ansvaret flyttes ut av departementet, mener FAD det kan være naturlig å vurdere å opprette valgenheten i eller i tilknytning til ett av fylkesmannsembetene. Dette som én mulig løsning. Det er mulig å tenke seg flere modeller for organisering. Det er grunn til å anta at man vil kunne høste fordeler av et større administrativt og faglig miljø med blant annet bred kunnskap knyttet til myndighets-, rettssikkerhets- og kontrolloppgaver. Fylkesmannen innehar også solid kunnskap om kommunene.

Det kan videre framheves at man med en egen valgenhet i eller i tilknytning til et fylkesmannsembete, helt eller delvis vil kunne unngå å måtte opprette ytterligere statlige etater, samtidig som man kan oppfylle forventningen om utflytting. Et eventuelt behov for regionale samarbeidspartnere vil kunne fylles av de øvrige embetene som har lang tradisjon på dette området.

Det er viktig å understreke at også FAD ser at det vil være flere prinsipielle motargumenter til alternativene som er skissert over. Disse må selvsagt vurderes nærmere. FAD vil kunne bidra i dette arbeidet.

Sametingsvalget

FAD vil avslutningsvis minne om at Sametinget er øverste myndighet ved valg til Sametinget, jf. sameloven § 2-10. FAD anbefaler at KRD drøfter en eventuell opprettelse av en sentral valgenhet med Sametinget. Det vil være viktig å se nærmere på hvilke konsekvenser eventuelle endringer i valgordningen vil ha for blant annet ansvars- og rollefordelingen i organisering og gjennomføring av sametingsvalget. Vi anbefaler at KRD kontakter Sametinget tidlig i den videre saksbehandlingen.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Rapporten har ikke foretatt en samlet vurdering av økonomiske og administrative konsekvenser. De administrative lar seg i en viss grad lese ut av selve rapporten, men det kommer ikke tydelig fram hvilke administrative konsekvenser den foreslåtte løsningen vil ha for eierdepartementet. FAD antar at departementet fortsatt må inneha kompetanse på fagområdet valg også etter at en slik enhet eventuelt er opprettet. En grundigere utredning av de økonomiske og administrative konsekvensene bør derfor legges fram før beslutning om opprettelse, organisasjonsform og plassering fattes.

Plassering av valgenhet

Difi tar særskilt opp enhetens fysiske plassering. Et slikt organ kan gjerne plasseres utenfor Oslo. Slik oppgaveporteføljen beskrives, vil kontakten med departementet kunne ivaretas på ulike måter, bl.a. via elektroniske medier. FAD vil i den sammenheng minne om at det er regjeringens politikk at nye statlige virksomheter skal lokaliseres utenfor Oslo med mindre det foreligger særskilt begrunnelse for annet. Ved valg av lokaliseringssted bør det tillegges vekt at den nye virksomheten skal bidra til å styrke allerede etablerte regionale nærings-, kompetanse- og forvaltningsmiljøer, eller bidra til

å bygge opp nye. Det er også et mål at nye funksjoner som etableres som egne enheter i tilknytning til eksisterende statlige virksomheter lokaliseres utenfor Oslo.

Med hilsen

Marianne Hauan Molstad (e.f.)
avdelingsdirektør

Anne Kristine Hage
rådgiver